

SALVS REI PVBLICAE SVPREMA LEX ESTO.

EVROPSKÁ UNIE A TURECKO

(Přístupové rozhovory)

Václav Štěřba

Parlament České republiky
Kancelář Poslanecké sněmovny
Parlamentní institut

OBSAH

1. ZÁKLADNÍ DATA	3
2. ROLE KYPERSKÉHO KONFLIKTU VE VZTAZÍCH EU-TURECKO	3
3. ZAHÁJENÍ PŘÍSTUPOVÝCH JEDNÁNÍ A PODMÍNKY EU	4
4. SOUČASNÝ STAV PŘÍSTUPOVÝCH JEDNÁNÍ	6
5. POZICE EU A JEJÍCH INSTITUCÍ	7
6. POZICE TURECKA	8
7. POSTOJE FRAKČÍ V EVROPSKÉM PARLAMENTU	10
8. POSTOJE NĚMECKÝCH POLITICKÝCH STRAN	11
9. POSTOJE RAKOUSKÝCH POLITICKÝCH STRAN	12
10. RELEVANTNÍ DOKUMENTY A ZDROJE INFORMACÍ	14
PŘÍLOHA I. STRÍPKY Z PRŮZKUMŮ VEŘEJNÉHO MÍNĚNÍ	15

1. ZÁKLADNÍ DATA

1963 – Turecko uzavřelo s Evropským hospodářským společenstvím asociační dohodu. Dohoda se orientovala na harmonizaci tureckých právních předpisů v hospodářské oblasti s právem EHS a odstraňování obchodních bariér.

1987 – Turecko žádá o členství v Evropských společenstvích. Hodnocení turecké žádosti ovšem probíhá na přelomu devadesátých let ve změněném politickém prostředí. Členské státy se nyní zaměřují na reformu institucí a odmítají přijmout zásadní rozhodnutí ve vztahu k dalšímu rozšíření. Ve vztazích s Tureckem se ES/EU zaměřuje na vytvoření celní unie (implementace Ankarské dohody).

1995 – Dokončení projektu celní unie mezi EU a Tureckem.

1997 – Lucemburský summit EU rozhodl o kandidátském statutu pro země střední a východní skupiny (tzv. lucemburská skupina). Turecko zůstalo mimo tuto skupinu.

1999 – Na helsinském summitu je Turecko spolu s dalšími zeměmi začleněno do skupiny kandidátských zemí, ale na rozdíl od nich nejsou s Tureckem zahájeny přístupové rozhovory. Turecko má pouze možnost čerpat prostředky z předvstupních programů Společenství.

2002 – Kodaňský summit. S deseti zeměmi střední a východní Evropy, Maltou a Kyprzem jsou uzavřena přístupová jednání. Turecko usiluje o stanovení pevného data zahájení přístupových jednání výměnou za to, že přestane blokovat uzavření dohody mezi NATO a EU v oblasti bezpečnosti a obranné politiky. Bylo dosaženo kompromisního řešení. Evropská rada stanovila pevné datum pro rozhodnutí o zahájení přístupových negociací na prosinec 2004.

2004/05 – Evropská unie se rozšiřuje o deset nových států. Členem se stává rovněž Kyperská republika jako celek, přičemž unijní *acquis* se nevztahuje na oblasti mimo kontrolu vlády Kyperské republiky (severní Kypr). V souvislosti s tímto rozšířením vyvstala pro Turecko a EU nutnost doplnit Ankarskou dohodu o celní unii o protokol, na základě kterého se působnost této dohody rozšíří i na deset nových členských států.

2004/12 – Bruselský summit. Evropská rada na základě zprávy Komise o pokroku Turecka v naplňování kodaňských kritérií rozhodla o začátku přístupových rozhovorů ke 3. říjnu 2005.

2005/10/3 – Na mezivládní konferenci je rozhodnuto o zahájení přístupových jednání s Tureckem a Chorvatskem.

2006/12/11 – Rada EU konstatuje neplnění přístupových podmínek (vyplývajících z Dodatkového protokolu k celní unii) a pozastavuje s Tureckem přístupové rozhovory v 8 z 35 kapitol.

2014 – Unie se může nejdříve rozšířit o Turecko. Střednědobá rozpočtová perspektiva (2007-2013) s tureckým členstvím nepočítá

2. ROLE KYPERSKÉHO KONFLIKTU VE VZTAZÍCH EU-TURECKO

V roce 1964 byly na Kypr vyslány jednotky OSN, aby oddělily znepřátelené skupiny řeckých a tureckých Kypřanů. Turečtí Kypřané posléze vytvořili enklávu na severu ostrova, v roce 1974 tuto enklávu obsadila turecká armáda. V roce 1983 zde byla vyhlášena Severokyperská republika, kterou však oficiálně uznalo jenom Turecko. Oficiálně uznaným státem OSN tak je pouze Kyperská republika, která formálně zahrnuje celý ostrov, faktickou moc však vláda vykonává jen nad jeho jižní „řeckou“ částí. 1.5. 2004 se členem EU stala Kyperská republika jako celý ostrov, unijní *acquis* se ale vztahuje pouze na řeckou část.

Před zasedáním Evropské rady v Kodani v prosinci 2002 předložil generální tajemník OSN Kofi Annan plán ke znovusjednocení ostrova. 24. dubna 2004 se uskutečnilo v obou částech Kypru referendum za účelem vytvoření konfederace se společným parlamentem (dolní komora měla být vytvořena dle poměrného zastoupení, horní paritně). Zatímco 64,9 % tureckých Kypřanů hlasovalo pro, více než 75 % řeckých obyvatel Kypru hlasovalo proti.

Výměnou za souhlas s Annanovým plánem slíbila EU kyperským Turkům přijetí tří balíčků opatření, která by ukončila ekonomickou izolaci ostrova. 1) Směrnice týkající se pohybu osob mezi severní a jižní částí ostrova (byla hned schválena). 2) Opatření týkající se finanční pomoci severní části ostrova (Kyperská republika je blokovala až do února 2006). 3) Zrušení obchodního embarga (Kyperská republika jej blokuje v Radě dodnes).

Po rozšíření EU v květnu 2004 vznikla nutnost rozšířit působnost Ankarské dohody o celní unii mezi EU a Tureckem o těchto deset nových států. K tomu je nutné schválení dodatkového protokolu. Přijetí dodatkového protokolu by pro Turecko mj. znamenalo ukončit svoji obchodní blokádu vůči Kyperské republice (Turecko nepouští kyperské lodě a letadla do svých přístavů, resp. na svá letiště). Implementací dodatkového protokolu podmiňuje EU pokračování v přístupových rozhovorech. Turecko jej naopak implementovat odmítá, dokud EU nezruší své obchodní embargo vůči severní části Kypru. (podrobně viz další kapitoly)

3. ZAHÁJENÍ PŘÍSTUPOVÝCH JEDNÁNÍ A PODMÍNKY EU

Uznání Kyperské republiky:

Pro EU bylo po dlouhou dobu nemyslitelné zahájení přístupových jednání s Tureckem v situaci, kdy Turecko oficiálně neuznává jeden ze členských států EU (a dokonce jej vojensky okupuje). Uznání Kyperské republiky je však pro Turecko velmi citlivým vnitropolitickým tématem. EU se proto na summitu ER v prosinci 2004 rozhodla spokojit s tím, když Turecko podepíše protokol, jímž se rozšíří celní unie mezi EU a Tureckem na všech deset nových členských zemí EU, čímž by *de facto* došlo k uznání Kyperské republiky Tureckem.

29.7. 2005 podepsala turecká vláda v Ankaře tento protokol, nicméně připojila k dokumentu jednostranné prohlášení, kde mj. říká: „Podpis, ratifikace a implementace dodatkového protokolu se nerovná žádné formě uznání Kyperské republiky.“ Prohlášení považuje Turecko za nedílnou součást protokolu.

Rada EU na tuto deklaraci reagovala protideklarací. V ní zdůraznila, že prohlášení učiněné Tureckem je jednostranné a nemá žádný právní účinek. Následně vyzvala Turecko k tomu, aby uznalo Kyperskou republiku co nejdříve, nejpozději do skončení vstupních rozhovorů. Turecko bylo dále vyzváno, aby plnilo závazky plynoucí z celní unie plně a bez diskriminace, tedy aby odstranilo všechny překážky pro volný pohyb zboží (tzn. Turecko musí začít pouštět kyperské lodě a letadla do svých přístavů a na svá letiště). Zde Rada stanovila, že v roce 2006 proběhne první přezkum k plnění těchto

povinnost. Unie dále Turecko varovala, že otevírání jednotlivých kapitol a jednání o nich se bude odvíjet od toho, jak Turecko plní své smluvní povinnosti vůči všem členským zemím.¹

Vyjednávací mandát:

Formulování negociačního mandátu pro jednání s Tureckem bylo pro Unii ještě náročnějším politickým úkolem než shoda na textu výše zmíněné protideklarace. Téměř se nepodařilo stihnout termín zahájení jednání 3.10. 2005 stanovený Evropskou radou. Do konečného kompromisu byly nakonec částečně zapracovány i hlavní výhrady některých zemí:

- Rakousko: Chtělo přeformulovat první nejdůležitější odstavec – tak že by se odstranil odkaz na přistoupení k EU jako hlavní cíl vyjednávání a nahradil se otevřeným koncem jednání.
- Kyperská republika: Trvala na zařazení zmínky, že Turecko přizpůsobí své pozice v mezinárodních organizacích těm unijním a nebude blokovat členství členských států EU v těchto organizacích.
- Francie: Trvala na zmínce absorpční kapacity EU jako důležitého faktoru při konečném rozhodování o tureckém přistoupení.

Klíčová pasáž mandátu pro jednání s Tureckem tak zní následovně: „**Přístupová jednání se vedou na základě článku 49 Smlouvy o EU.² Sdíleným cílem jednání je přistoupení. Jednání jsou procesem s otevřeným koncem, jejichž výsledek nemůže být dopředu garantován. Při plném zohlednění všech kodaňských kritérií, včetně absorpční kapacity Evropské unie, nebude-li Turecko plně připraveno k převzetí závazků vyplývajících ze členství, musí být zajištěno jeho plné zapojení do evropských struktur skrze nejsilnější možný svazek.**“³

Mandát dále stanoví, že: „**pokrok v jednáních se bude odvíjet od pokroku Turecka v přípravě na přistoupení. (...) Tento pokrok bude hodnocen na základě těchto požadavků:**

1. Plnění kodaňských kritérií. 1a) Stabilita institucí garantujících demokracii, vládu zákona lidská práva, respekt k menšinám a jejich ochranu. 1b) Existence funkční tržní ekonomiky a schopnost vyrovnat se s konkurenčními tlaky a tržními silami uvnitř unie. 1c) schopnost plnit povinnosti vyplývající ze členství, včetně oddanosti k cílům politické, hospodářské a měnové unie.

2. Jednoznačný závazek Turecka k dobrým vztahům se svými sousedy. Zejména co se týče přetrvávajících hraničních sporů.

3. Pokračující turecká podpora pro úsilí o nalezení komplexního řešení kyperského problému. Postupně by také měly být normalizovány vztahy s Kyperskou republikou.

¹ Plný text deklarace viz dok. 12407/05

² „Každý evropský stát, který uznává zásady svobody, demokracie, dodržování lidských práv a základních svobod a právního státu, může požádat o členství v Unii.“ (...)

³ Negociační rámec pro jednání s Tureckem, 3.10. 2005, odst. 2.

4. Splnění tureckých závazků vyplývajících z Asociační dohody a dodatkového protokolu rozšiřujícího dohodu na všechny členské státy EU. Zejména se to vztahuje na oblast celní unie.

Na plnění těchto požadavků dohlíží Evropská komise, která pak ve svých pravidelných zprávách informuje Radu a může jí doporučit přijetí příslušných opatření.

4. SOUČASNÝ STAV PŘÍSTUPOVÝCH JEDNÁNÍ

Obsah přístupových jednání je rozdělen do celkem 35 negociačních kapitol. V červnu 2006 se podařilo uzavřít první z nich (kap. 25 Věda a výzkum). Byť se však jedná jednu z nejjednodušších kapitol, v rámci které se po kandidátských státech nepožaduje převzetí téměř žádného *acquis*, jednání se velmi protáhla. Uzavření kapitoly do poslední chvíle blokovala Kyperská republika, která poukazovala na neplnění podmínek (Dodatkový protokol k Ankarské dohodě).

I jednání o dalších kapitolách se přístupem Kyperské republiky velmi komplikují (k otevření i uzavření každé kapitoly je zapotřebí souhlas všech členských států). Dlužno říct, že tento přístup některým členským státům EU vyhovuje.

Komplikací zůstává také to, že mezi členskými státy EU nebylo zatím dosaženo shody na tom, zda vyžadovat plnění politických kritérií u všech kapitol (např. i vzdělání a kultura), nebo pouze u přímo souvisejících kapitol (kap. 23 základní práva a soudnictví nebo kap. 24 spravedlnost, svoboda a bezpečnost).

Zlomovým bodem ve vztahu k Turecku bylo vydání pravidelné hodnotící zprávy (8.11. 2006), ve které Evropská komise posuzuje plnění všech výše stanovených podmínek a dává Radě doporučení k dalším krokům.

Evropská komise se však ve své zprávě zdržela hodnocení a doporučení ve vztahu splnění podmínky týkající se závazků vyplývajících z dodatkového protokolu k Ankarské dohodě (Turecko jej do této chvíle neratifikovalo). Důvodem bylo úsilí finského předsednictví nalézt kompromisní řešení mezi Tureckem a Kyperskou republikou. V pondělí 27.11. však finský ministr zahraničí E. Tuomioja oznámil, že „okolnosti neumožňují dosažení dohody během finského předsednictví.“⁴

29.11. 2006 sdělila Komise Radě své doporučení na částečné pozastavení přístupových rozhovorů. Doporučení následně projednala Rada a přijala příslušné závěry. Tyto závěry byly vzápětí potvrzeny též na summitu Evropské rady v Bruselu (14.-15. 12. 2006). Podrobně viz. násl. kapitola.

⁴ Turecko podmiňuje implementaci dodatkového protokolu tím, že Unie zruší obchodní embargo vůči severní (turecké) části Kypru. Takové řešení je však blokováno Kyperskou republikou, finskému předsednictví se nakonec nepodařilo přimět ji ke změně pozice výměnou za některé další ústupky ze strany Turecka a tureckých Kypřanů.

5. POZICE EU A JEJÍCH INSTITUCÍ

Zpráva Evropské komise

Evropská komise předkládá každoročně Radě EU a Evropskému parlamentu zprávu o pokroku Turecka v přípravě na členství. Ve zprávě je hodnoceno plnění politických a ekonomických kritérií a kritérium připravenosti Turecka na převzetí závazků vyplývajících ze členství v EU (acquis jednotlivých negociačních kapitol). Tato zpráva ([COM 2006/649 v konečném znění](#)) je spíše technickou analýzou dosaženého pokroku v jednotlivých konkrétních oblastech a neobsahuje politické závěry či doporučení.

Politické závěry a doporučení, jak ve vztahu k hodnoceným zemím, tak směrem k Radě EU a Evropskému parlamentu, činí Komise ve zprávě ke strategii pro rozšíření a hlavní výzvy 2006-2007, která byla publikována v jednom balíčku s hodnotícími zprávami k jednotlivým zemím.

Ve vztahu k Turecku dochází Komise k následujícím závěrům:

- V roce 2006 Turecko pokračovalo v reformách, především díky přijetí některých částí devátého legislativního balíčku. Navíc, celkový počet případů mučení či špatného zacházení má klesající tendenci. Nicméně, celkové tempo reformního procesu zpomalilo. Pro rok 2007 je třeba vyvinout zvýšené úsilí pro opětovné zrychlení reform. Zejména je třeba zajistit svobodu slova novelizací článku 301 trestního zákoníku. Změny si vyžaduje legislativa také v oblastech svobody vyznání, práv žen, práv menšin a práv odborů. Musí být zajištěna demokratická civilní kontrola vojenských složek.
- Nesplnění povinností vyplývajících z dodatkového protokolu k Ankarské dohodě se nutně projeví na celkovém pokroku při vedení přístupových jednáních. **Radě Komise doporučila zastavení jednání v osmi kapitolách⁵, které se přímo týkají obchodu a cel. Jednání v rámci ostatních kapitol mohou pokračovat, přičemž ale žádná kapitola nemůže být uzavřena, dokud Turecko nezmění svůj postoj ke Kyprské republice.** Komise však zároveň doporučila, aby byly otevřeny čtyři kapitoly (měnové záležitosti, průmysl, finanční kontrola, vzdělání a kultura), které k tomu jsou již technicky připraveny (a jejichž otevření doposud Kyprská republika blokovala).

Evropský parlament

Evropský parlament se k pokroku Turecka v přípravách na přistoupení vyjádřil ve svém usnesení z 27. 9. 2006. Zde vyslovil politování nad zpomalením procesu reformem během posledního roku, a to zejména v oblastech svobody projevu, náboženských práv a práv menšin, vztahů mezi civilním a vojenským sektorem, vymáhání práva na místní úrovni, práv žen, práv odborů, kulturních práv a nezávislosti soudnictví. Zároveň však

⁵ Volný pohyb zboží, Svoboda poskytování sužeb, finanční služby, zemědělství a rozvoj venkova, rybolov, doprava, celní unie, vnější vztahy.

EP přivítal vládou vypracovaný devátý balíček legislativních reforem a vyslovil očekávání, že turecký parlament náležitě pozmění a posléze přijme celý tento reformní soubor. Parlament dále vyzval Turecko, aby co nejdříve zrušilo nebo pozměnilo ta ustanovení trestního zákoníku, která umožňují jeho svévolný výklad ze strany soudců a vedou k vydávání rozsudků, které jsou v rozporu se svobodou projevu a svobodou tisku.

Co se týče kyperské otázky, Evropský parlament vyjádřil zklamání nad tím, že Turecko i nadále ponechává v platnosti restriktivní opatření vůči plavidlům plujícím pod kyperskou vlajkou. Turecko vyzval k normalizaci vztahů s Kyperskou republikou, mj. by mělo přestat vetovat účast Kyperské republiky v některých mezinárodních organizacích a na mnohostranných dohodách (OECD, Kontrolní režim raketových technologií, Černomořská spolupráce, Wassenaarské ujednání). Dále Turecku připomněl, že uznání všech členských států, včetně Kyperské republiky, je nezbytnou součástí procesu přistoupení.

Pokud jde o další jednání, Evropský parlament trvá na tom, že prioritou by mělo být úplné splnění politických kritérií v první fázi jednání. Teprve potom budou moci jednání dále pokračovat. Evropský parlament zastává názor, že o politických kritériích by se mělo diskutovat v rámci všech kapitol (počínaje kapitolou o vzdělání a kultuře) a ne jen při jednáních o určitých kapitolách. Jedině tak mohou být zabezpečeny potřebné politické reformy.

Rada EU

V souladu s doporučením Komise rozhodla Rada (11.-12. 12. 2006) o pozastavení jednání v osmi kapitolách (Volný pohyb zboží, Svoboda poskytování služeb, finanční služby, zemědělství a rozvoj venkova, rybolov, doprava, celní unie, vnější vztahy). Žádná z ostatních kapitol pak nemůže být uzavřena, dokud Turecko neimplementuje dodatkový protokol. Rada bude dále vývoj sledovat a to i na základě pravidelných zpráv Komise. Žádné další ultimátum (pozastavení dalších kapitol v případě pokračujícího neplnění podmínek) Unie Turecku nestanovila. Rada dále rozhodla o tom, že by jednání nyní měla pokračovat v těch kapitolách, které k tomu jsou technicky připraveny.

6. POZICE TURECKA

Turecko odmítá ratifikovat dodatkový protokol k Ankarské dohodě, dokud EU neukončí obchodní blokádu severního Kypru. Jakýkoli ústupek z této pozice je pro tureckou vládu neakceptovatelný i s ohledem na turecké veřejné mínění. Nejedná se přitom pouze o nacionalismus, ale také o rostoucí nedůvěru tureckého obyvatelstva k Evropské unii. Podle řady výzkumů veřejného mínění sice většina obyvatelstva (63%)

vstup země do EU podporuje, většina Turků však zároveň zastává názor, že Turecku nebude umožněno do EU vstoupit, i když splní všechny přístupové podmínky.⁶

Problém Kypru je Turecko ochotno řešit na úrovni OSN, rozhodně odmítá řešit jej na půdě Evropské unie či v kontextu přístupových rozhovorů. EU by neměla být arbitrem sporu, vzhledem k tomu že v něm není nezaujatou stranou – nýbrž je součástí problému.

Pozici vládní AKP určují také další významný vnitropolitický faktor. V roce 2007 proběhnou v Turecku prezidentské (květen) a parlamentní (listopad) volby. Rozhodně odmítavý postoj k požadavku EU na implementaci dodatkového protokolu – dříve než dojde ke zrušení obchodního embarga vůči severnímu Kypru – prezentoval turecký premiér Erdoğan v rámci svého projevu před sjezdem vládní strany AKP 11. 11. 2006 (sjezd jej posléze na další čtyři roky zvolil do čela strany).⁷

Reakce Turecka na pozastavení jednání v osmi kapitolách⁸

„Reakce turecké vlády i médií je až překvapivě umírněná. Premiér Erdoğan i zaminir Gül označili rozhodnutí EU za nespravedlivé a „postrádající vizi“ strategického významu TR a jeho možné kontribuce Unii. Právě absence strategického uvažování dovoluje partikulárním problémům, jako je např. Kypr, aby zastínily důležitost vztahů.

Rozhodnutí dle Erdoğanova nereflektuje úroveň, které vzájemné vztahy mezi TR a EU dosáhly. Erdoğan však zároveň přislíbil, že reformy budou pokračovat nezměněným tempem.

TR si uvědomuje, že s ohledem na rozložení sil mohlo rozhodnutí GAERC dopadnout ještě daleko hůře, suspenze mohla postihnout mnohem více kapitol, případně mohly být negociace zcela zablokovány. Fakt, že CY byl zbaven veta ve zbývajících 26 kapitolách je považován za pozitivní a konstruktivní krok EU směrem k TR a vyjadřuje odhodlání v negociacích skutečně pokračovat. Také absence konkrétních dat k implementaci Dodatkového protokolu je vnímána jako pochopení současné předvolební situace v TR.

Za pozitivní krok Ankara považuje i rozhodnutí EU projednat na příštím zasedání GAERC otázku izolace severního Kypru a považuje ho za „příznání viny“ Unie.“

⁶ *Turkey's foreign policy in turbulent times.* Institute for Security Studies, Chaillot paper No. 92, září 2006. Ke stažení [ZDE](#).

⁷ *Sjezd vládnoucí AKP otevřel otázku blížících se prezidentských voleb.* TIC č. 1517/2006, Ankara 14.11. 2006.

⁸ Doslovně převzato z TIC. č. 1673/2006: *Reakce TR na rozhodnutí GAERC.* Ankara 13.12. 2006.

7. POSTOJE FRAKČÍ V EVROPSKÉM PARLAMENTU

Skupina Evropské lidové strany a Evropských demokratů

(tisková prohlášení – Camiel Erlings, Elmar Brok)

Doporučení Komise pokračovat v přístupových rozhovorech při zastavení jednání v pouze osmi kapitolách považuje EPP-DE za velmi slabý signál. Je to slabý signál pro reformní síly v zemi, protože se ukázalo že nesplnění podmínek nemá pro Turecko prakticky žádné následky. Je důležité si uvědomit, že Ankarská dohoda a dodatkový protokol jsou dohodou uzavřenou mezi EU a Tureckem, kterou jsou obě strany zavázány plnit. Neplnění ze strany Turecka nesmí zůstat bez následků. Podle EPP-DE by se nyní neměly otevírat žádné další kapitoly, dokud se Turecko korektně nepostaví ke svým závazkům. Váhání na straně EU si turecká vláda vysvětlí jako slabost EU a náležitě ji využije. Dokud se Komise a Rada neodváží úplně zastavit přístupová jednání, Turecko ze své pozice ke kyperské otázce neustoupí.

Skupina sociálních demokratů

(tisková prohlášení – Martin Schulz, Jan Marinus Wiersma)

Sociálně-demokratická frakce v EP podpořila doporučení Komise k částečnému omezení jednání. Na jedné straně bylo zapotřebí přístupové rozhovory zpomalit – Turecko musí být přinuceno k plnění svých závazků vyplývajících z Ankarské dohody. Na druhou stranu sociální demokraté považují za správné, že dveře Turecku se nezavřely úplně, ale zůstaly otevřené. Návrh Komise považují za citlivý a vyvážený kompromis.

Skupina Aliance liberálů a demokratů pro Evropu

(tiskové prohlášení - Andrew Duff)

Také skupina liberálů a demokratů pro Evropu považuje doporučení Komise v dané chvíli za rozumné. Rada by rozhodně neměla současný problém mezi EU a Tureckem drammatizovat. Naopak, pozastavení jednání v osmi kapitolách by nemělo být na překážku pokroku v kapitolách dalších. Všem nyní musí být zřejmé, že řešení turecko-kyperského problém nelze očekávat dříve, než po tureckých a kyperských volbách v letech 2007/2008. Mezitím by měla Rada konečně implementovat své rozhodnutí z roku 2004 o ukončení obchodní izolace severní části Kypru.

Skupina Zelených/Evropské svobodné aliance

(tisková prohlášení – Joost Lagendijk, Cem Özdemir)

Návrh Komise představuje pozitivní a vyvážený přístup k dalšímu směřování přístupových rozhovorů poté, co se nepodařilo vyřešit problém Kypru. Úplné zastavení jednání by bylo nejhorším možným krokem pokud jde o reformní proces v Turecku. Jsou to právě přístupová jednání a perspektiva členství, díky kterým reformní proces postupuje vpřed. Jedná se o nejsilnější páky, které zde má EU k dispozici.

Všechny strany (členské státy) se nyní musí pokusit najít shodu nad dalším postupem proti Turecku. Ti, kdo nechtějí, aby se Turecko kdy stalo členem EU, by to měli říci přímo a neskrývat se za kritickou zprávu Komise.

8. POSTOJE NĚMECKÝCH POLITICKÝCH STRAN⁹

CDU

(Tisková prohlášení – Angela Merkel, Ronald Pofalla)

Další zdráhání se Turecka v reformním procesu a implementaci Ankarské dohody musí mít důsledky pro proces přístupových jednání. Chceme důrazně podporovat evropskou orientaci Turecka. Na tom musí Turecko ve vlastním zájmu spolupracovat. Členství v EU je vázáno na jasná kritéria. Tady se nesmí slevit. Kdo nyní i tak říká, že se Turecko musí stát členem lhostejno, co se stane, ten se musí zeptat sebe, jakou Evropu vlastně chce.

Pro vstup do EU je stejně důležité splnění kritéria kapacity EU jako striktní splnění politických a hospodářských kritérií zemí ucházející se o členství. S Tureckem budou vedena jednání s otevřeným koncem. CDU sází na privilegované partnerství Turecka s EU, protože plné členství by přetěžilo integrační schopnost EU.

CSU

(Tisková prohlášení – Edmund Stoiber, Emilia Müller)

Přetrvávající masivní státoprávní deficit v Turecku a zjevné porušení smlouvy vůči členskému státu EU Kypru musí mít konkrétní důsledky. Turecko potřebuje jasné usměrnění ze strany EU, co je a co není možné si v evropském partnerství dovolit. Není možné se s ohledem na negativní zprávu o pokroku chovat, jako by se nic nestalo. Další rozhovory by měly být zmraženy.

Turecko nepatří do Evropské Unie. Dříve než Komise zcela ztratí kontakt s realitou při přístupových jednáních, měla by se EU chopit kormidla a zvolit včas realistickou alternativu.⁴ Turecko je důležitým partnerem pro Evropu, a proto je důležité a nutné dále budovat přátelské a úzce partnerské vztahy k Evropské Unii. To se ovšem nesmí stát prostřednictvím vstupu do EU.

SPD

(Tiskové prohlášení – Kurt Beck)

Usilujeme o vstup Turecka do EU na základě jednání, která budou vedena podle kritérií definovaných EU. Aktuální, stále se znovu objevující teze o blížícím se boji kultur mohou být zřetelně vyvráceny integrací většinově muslimské země do

⁹ Postoje německých politických stran jsou zde důležité z mnoha důvodů. Váha Německa v unijních rozhodovacích procesech, zvláštní citlivost možného tureckého přistoupení pro německou politiku, vyhraněné postoje dvou hlavních politických (nyní koaličních) stran atd.

evropského hodnotového společenství. Úspěšné zapojení Turecka do EU bude pro celou Evropu znamenat obrovskou bezpečnostně-politickou a hospodářskou výhodu. Aby se toto mohlo podařit, vyžaduje to bezpochyby komplexní řešení Kyperského konfliktu. Toto musí být cílem všech mezinárodních a evropských aktérů a především zájem Turecka, Řecka, stejně jako obyvatel Kypru na obou stranách ostrova. V krátkodobém horizontu jde o to, aby zúčastnění aktéři přispěli svým dílem k tomu, že probíhající vyjednávací proces nebude ohrožen.

FDP

(Tiskové prohlášení – Werner Hoyer)

Turecko bohužel udělalo v souvislosti s Kyperskou otázkou závažnou chybu. To nemůže zůstat a nezůstane bez následků. Odůvodněný požadavek Turecka na kyperskou vládu, aby normalizovala hospodářské a politické vztahy k Severnímu Kypru nesmí být zneužit jako alibi. Není přijatelné, že Turecku dále zdržuje realizaci Ankarské dohody. Konečně tím, že neuznává jeden z členských států, zpochybňuje právě to společenství, do kterého chce vstoupit.

ZELENÍ

(Tisková prohlášení – Claudia Roth)

Německo a Evropa mají společný prvotní zájem na demokratizačním procesu v Turecku. Jedná se o otázky hospodářství, bezpečnosti, lidských práv a také o integraci taky tady u nás. Tyto otázky se nevyřeší napětím a kulturním bojem a také ne privilegovaným partnerstvím, které by bylo privilegovaným vyhozením Turecka z Evropy. Mnohem potřebnější je chytré a opatrné vedení jednání během přístupových rozhovorů s Tureckem.“

9. POSTOJE RAKOUSKÝCH POLITICKÝCH STRAN

ÖVP

(tiskové prohlášení - Hubert Pirker)

Rozhodnutí současného EU Komisaře Olli Rehna pouze vyřadit z jednání osm kapitol, ukazuje na slabost rozhodování Evropské komise a zdaleka neodpovídá úplnému přerušení jednání, kterým hrozila. Potrestat neplnění smlouvy pouze odložením několika kapitol, vyzývá jen k tomu, že nadále není bezpodmínečně potřeba dodržovat učiněné dohody. Komise i Turecko by se nyní měly zastavit a zamyslet se jestli jsme s takovými jednáními vůbec na správné cestě.

BZÖ:

(tisková zpráva parlamentního klubu – Herbert Scheibner)

Turecko mělo dostatek času na vyřešení Kyperské otázky. Dosud ale nebyla splněna podmínka otevření přístavů a letišť pro Kypr. Na pořadu nesmí zůstat pouze výhrůžky zmrazením některých kapitol. Čas doporučení a výhrůžek ze strany EU musí už konečně skončit a přístupová jednání s Tureckem musí být neprodleně přerušena. Země, která neuznává jednoho člena EU, nemá v tomto společenství co pohledávat. Jak se nyní ukazuje, byla to tak jako tak chyba, vůbec přístupová jednání s Tureckem otvírat.

FPÖ:

(tiskové prohlášení - Reinhard E. Bösch, Heinz Christian Strache)

Evropská unie by si měla na svém prosincovém zasedání uklidit vlastní stůl a ukončit nešťastné turecké dobrodružství. Místo aby nechala zamrznout některé kapitoly nebo částečně přerušila jednání, měla by EU celá přístupová jednání dát k ledu a už je nikdy nerozmrazovat. Přístupová jednání s Tureckem musí být přerušena okamžitě.

Zelení:

(tiskové prohlášení – Ulrike Lunacek)

Doporučení Komise částečně přerušit přístupová pozastavit je pragmatické řešení. Přerušování jednání s Tureckem by vedlo k stagnaci reformního procesu a bylo by nezodpovědné vůči těm silám v Turecku, které prosazují demokratizační proces, práva menšin a žen. Současně musí být Turecku jasné, že musí dodržovat dohody s EU a realizovat protokol z Ankary. Potřeba vyjednávat je ale i na straně Kyperské republiky, která se musí vzdát svého dosavadního veta proti zrušení obchodního embarga vůči severnímu Kypru ze strany EU.

SPÖ

(tisková prohlášení – Alfred Gusenbauer, květen-červenec 2006)

Vstup Turecka do Evropské unie by znamenal její konec (pokud nepřijde dřív i tak). To co já pokládám za integrační proces již nelze dále uskutečňovat ve více než 25 členech. Rychlost rozšiřování je příliš velká.

Bylo by velikou chybou odmítat Ukrajinu či Turecko, otázkou však je, zda se spolupráce musí odehrávat na bázi plného členství nebo na základě jiného modelu. Například rozšířené asociační dohody.

10. RELEVANTNÍ DOKUMENTY A ZDROJE INFORMACÍ

- Sdělení Komise Evropskému parlamentu a Radě: Strategie rozšíření a hlavní výzvy pro období 2006-2007. Součástí je též zvláštní zpráva o kapacitě EU integrovat nové členy. 8. 11. 2006, [14968/06](#)
- Hodnotící zpráva Evropské komise o pokroku Turecka v přípravě na členství, 8.11. 2006. Ke stažení [ZDE](#).
- Usnesení Evropského parlamentu o pokroku Turecka v přípravách na přistoupení, 27. 9. 2006. ([2006/2118 \(INI\)](#))
- Doporučení Evropské komise k pokračování přístupových rozhovorů s Tureckem. 29.11. 2006. Ke stažení [ZDE](#).
- Závěry Rady pro všeobecné záležitosti a vnější vztahy – [16289/06](#)
- Projev Komisaře pro rozšíření Oli Rehna ke vztahům mezi EU a Tureckem. Helsinky 27.11. 2006. Ke stažení [ZDE](#).
- *Der Zypernkonflikt und seine Auswirkungen auf die EU Beitrittsverhandlungen mit der Türkei*. Deutscher Bundestag Wissenschaftliche Dienste, 46/06, 26.9. 2006. Ke stažení [ZDE](#).
- *Turkey's foreign policy in turbulent times*. Institute for Security Studies, Chaillot paper No. 92, září 2006. Ke stažení [ZDE](#).
- *EU-Turkey relations: One year on – Turkey's progress towards the EU*. Závěry Bosporské konference, září 2006. Ke stažení [ZDE](#).
- *Cyprus, Turkey and the EU: Time for a sense of proportion and compromise*. Centre for European Reform, červenec 2006. Ke stažení [ZDE](#).
- *Proces rozšiřování EU – vztah Evropské unie ke kandidátským/přístupujícím zemím*. Informační podklad PI č. 3.034, září 2005.
- *Sjezd vládnoucí AKP otevřel otázku blížících se prezidentských voleb*. TIC č. 1517/2006, Ankara 14.11. 2006.
- *Turecko ke krachu návrhu FI PRES*. TIC č. 1585/2006, Ankara 28.11. 2006.
- *Oběd vedoucích ZÚ EU a KZ s ministrem zahraničí TR Abdullahem Gülem (Ankara, 1. prosinec 2006)*. TIC č. 1638/2006. Ankara 4.12. 2006.
- TIC. č. 1673/2006: *Reakce TR na rozhodnutí GAERC*. Ankara 13.12. 2006.

PŘÍLOHA I. STŘÍPKY Z PRŮZKUMŮ VEŘEJNÉHO MÍNĚNÍ

Tabulka 1. Odpověď na otázku: „Pakliže Turecko splní všechny požadavky kladené EU, byl/a byste pro nebo proti jeho členství v EU?“

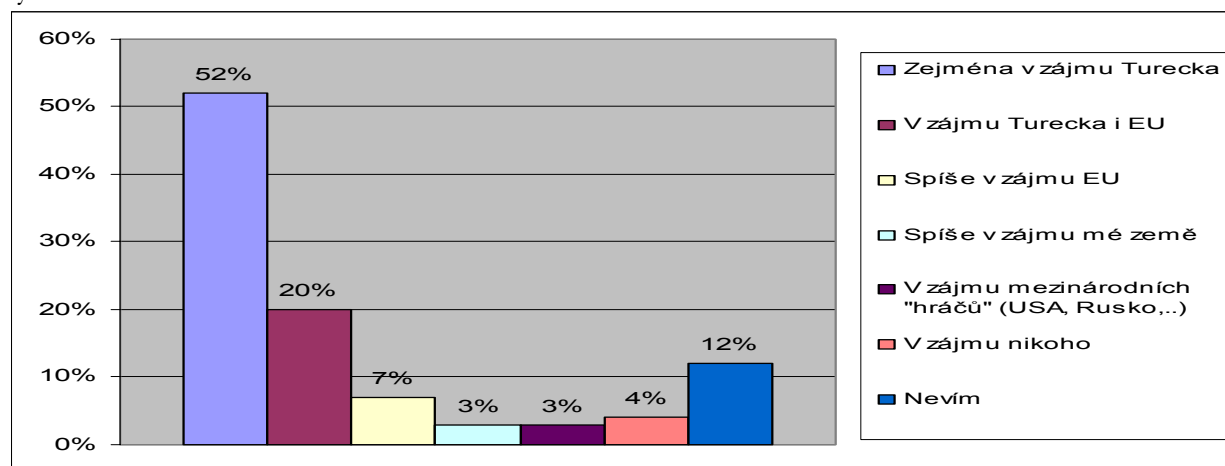
	PRO	PROTI
EU25	39%	48%
EU15	38%	49%
EU10	44%	40%
Belgie	43%	55%
Česká rep.	32%	61%
Dánsko	50%	44%
Německo	27%	69%
Estonsko	35%	49%
Řecko	33%	67%
Španělsko	47%	23%
Francie	49%	54%
Irsko	40%	32%
Itálie	36%	49%
Kypr	26%	68%
Lotyšsko	35%	47%
Litva	33%	42%
Lucembursko	24%	69%
Maďarsko	44%	46%
Malta	35%	31%
Nizozemí	55%	42%
Rakousko	13%	81%
Polsko	51%	31%
Portugalsko	37%	31%
Slovinsko	53%	41%
Slovensko	34%	55%
Finsko	42%	55%
Švédsko	60%	33%
Velká Británie	42%	39%
Bulharsko	47%	26%
Rumunsko	66%	7%
Chorvatsko	58%	28%
Turecko	54%	22%

Průzkum konaný v období březen-květen 2006. Zvláštní vydání Eurobarometru 65.2.
Ke stažení [ZDE](#).

Zajímavé srovnání také nabízí následující graf 2, sestavený z údajů získaných v roce 2006. Podle grafu se 52% občanů členských zemí domnívá, že turecký vstup do EU by byl především v zájmu Turecka. To si však myslí pouhých 13% Turků. Že by vstup Turecka byl v zájmu jak Turecka, tak EU, si myslí 20% populace EU. 30% Turků je také přesvědčeno, že jejich přístupem do EU by získala Evropa, zatímco tento názor zastává pouhých 7% Evropanů.

Občané zemí, kde je veřejná podpora se vstupem Turecka do EU nižší (Finsko, Belgie, Německo,..), vidí v přistoupení Turecka pouze jeho zájem, a země, ve kterých se jeho vstup těší vysoké podpoře (Švédsko, Nizozemí, Dánsko,..), shledávají v přistoupení zájem obou, EU i Turecka.

Graf 2. Otázka položená občanům členských států EU: „Přistoupení Turecka do EU by podle Vás bylo...“

Roku 2005 proběhl průzkum zaměřený na zdroje obav z tureckého členství v EU – viz tabulka 3.

Tabulka 3: „Souhlasíte s tvrzením že...“

Otázky:	EU - 25	
	ANO(%)	NE(%)
Aby Turecko mohlo vstoupit do EU za 10 let, musí plně zajistit respektování lidských práv.	84	7
Aby Turecko mohlo vstoupit do EU za 10 let, musí dosáhnout ekonomické rovnováhy.	76	10
Přijetím Turecka do EU se zvýší migrace Turků do bohatších evropských zemí.	63	23
Turecko svou geografickou polohou částečně náleží do Evropy.	55	33
Kulturní rozdíly mezi Tureckem a státy EU jsou příliš veliké.	54	33
Turecko částečně náleží do Evropy díky své historii.	41	41
Přijetí Turecka by mohlo posílit bezpečnost v regionu.	38	45
Vstup Turecka do EU by přispěl ke vzájemnému pochopení evropských a muslimských hodnot.	40	43
Vstupem Turecka do EU by došlo ke zpomalení stárnutí evropské populace.	29	49

Zdroj: Standard Eurobarometer 63.